

ВІДГУК

офіційного опонента –

кандидата педагогічних наук, доцента

Коваленка Анатолія Сергійовича

на дисертацію **Долгіх Ярослава Вікторовича**

**«Підготовка майбутнього фахівця музичного мистецтва
до соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

***Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими
науковими програмами.***

У сучасному світі соціокультурний простір стає важливим чинником формування особистості, зокрема фахівця в галузі музичного мистецтва. Динамічні зміни в культурному середовищі, глобалізація та розвиток інформаційних технологій створюють нові виклики та можливості для здобувачів музичної освіти. Саме у взаємодії з багатогранним соціокультурним контекстом у музикантів формуються професійні компетентності, художні цінності та здатність адаптуватися до сучасних вимог ринку праці.

Еволюція соціокультурного простору також залежить від загальної динаміки розвитку суспільства. Зміни у моральних та етичних орієнтирах, поява нових жанрів та форм мистецтва, роль технологій – усе це впливає на становлення соціокультурного середовища. Запровадження карантину у зв'язку з пандемією суттєво змінило перебіг та організацію освітнього процесу в Україні. Подальші виклики: повномасштабне вторгнення та зміни в економіці країни, поглибили кризовий стан у розвитку освітнього та культурного середовища.

У контексті означеного вище актуальність і значимість дисертаційної роботи «Підготовка майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки» не викликає сумніву.

Важливо відзначити, що дисертація виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертантом:

- запропоновано теоретико-методологічні основи підготовки МФММ до СКД;
- здійснено розгляд сфери ФАМО крізь призму інституційного підходу соціології;
- теоретично обґрунтовано плюралістичний погляд на сучасне соціокультурне середовище та місце музичного мистецтва в ньому;
- запропоновано визначення поняття «соціокультурна діяльність фахівців музичного мистецтва», номіновано компоненти, рівні та виміри цього явища.

Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертація Я. Долгіх є комплексним дослідженням, у якому:

- доведено зв'язок між сучасною соціокультурною ситуацією та психологічними, когнітивними, практичними вимірами навчання студентів, а також принципами організації освітнього процесу ФАМО;
- теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель підготовки МФММ до СКД;
- визначено організаційно-педагогічні умови підготовки МФММ до СКД (мотивація здобувачів освіти шляхом сприяння формуванню їхньої музичної ідентичності; розвиток критичного мислення як когнітивного ідентифікатора сучасної музичної еліти; організація навчального процесу за

принципами праксиальної концепції музичної освіти), запропоновано критерії, показники та рівні готовності МФММ до СКД;

– подальшого розвитку набули дослідження соціологічної природи музичної освіти; застосування теорії соціокультурної діяльності у міждисциплінарному полі; вивчення музичної освіти та практики крізь призму теорії музичної самоідентифікації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації Я. Долгіх та змісту публікацій дисертанта дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів. Дисертантом опрацьовано значний масив наукових джерел (275 найменувань, з них 164 – іноземною мовою), на підставі розгляду яких сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною теоретико-методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота Я. Долгіх містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання. Практичне значення дослідження полягає в розробці концепції підготовки МФММ, у якій враховано специфіку сучасного соціокультурного середовища.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Кропивницького музичного фахового коледжу (довідка №277/01-08 від 27.11.2023), Хмельницького фахового музичного коледжу імені Владислава Заремби (довідка №165 від 13.09.2023), Ужгородського музичного фахового коледжу імені Дезидерія Задора (довідка №01-18/270 від 23.11.2023).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Матеріали роботи можуть використовуватися для подальшого осмислення шляхів актуалізації освітнього процесу ФАМО та трансформації процесу підготовки музикантів сфери академічної музики. На отримані результати дослідження можна спиратися при розробці освітніх програм, навчальних планів, навчальних програм, а також при укладанні спецкурсів для закладів передвищої та вищої музичної освіти. Теоретичні та практичні здобутки дисертації можна застосовувати в навчальних курсах з педагогіки та методики в музичних коледжах, мистецьких факультетах університетів, музичних академіях.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Дисертант на достатньому науковому рівні обґрунтував вибір теми, її актуальність, визначив мету, завдання, об'єкт, предмет; аргументував використання обраних методів дослідження.

У вступі автор переконливо обґрунтував актуальність проблеми та науковий апарат дослідження; розкрив наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; надав інформацію щодо впровадження і апробацію результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні основи підготовки майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки» – розкрито специфіку фахової академічної музичної освіти як соціального інституту, висвітлено стан сучасної соціокультурної ситуації як контекст фахової академічної музичної освіти та професійної діяльності музикантів; визначено музичну практику фахівців музичного мистецтва крізь призму теорії соціокультурної діяльності.

У другому розділі – «Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності» – обґрунтовано структурно-функціональну модель підготовки майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки; охарактеризовано мотивацію здобувачів освіти шляхом сприяння формуванню музичної ідентичності; розкрито розвиток критичного мислення

як когнітивного ідентифікатора сучасної музичної еліти; структуровано організацію освітнього процесу за принципами прaksiальної концепції музичної освіти.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка педагогічних умов формування підготовки майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності» – здійснено початкову діагностику рівня готовності майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності; обґрунтовано методику реалізації організаційно-педагогічних умов підготовки майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності; підсумовано обробку та інтерпретацію результатів узагальнювального етапу педагогічного експерименту.

Отже, дисертаційна робота Я. Долгіх за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням, в якому уперше визначено організаційно-педагогічні умови підготовки МФММ до СКД, запропоновано критерії, показники та рівні готовності МФММ до СКД.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, відзначимо дискусійні положення та висловимо деякі побажання до змісту роботи:

1. У тексті роботи дисертант використав ряд схожих понять: «майбутній фахівець музичного мистецтва», «фахівець музичного мистецтва», «музикант», «студент-музикант», «фахівець-музикант», «музикант-фахівець», «професіонал-музикант», «академічний музикант», «музикант-любитель», «професіонал академічної сфери музикування» тощо. Робота виграла б, якби зазначені дефініції було структуровано у підрозділі 1.2.

2. Аналіз сучасних мистецьких тенденцій та явищ ускладнюється швидкими змінами у культурному та політичному вимірах нашого суспільства. Рекомендуємо використовувати минулий час для опису трансформаційних процесів соціокультурної діяльності, або чіткої фіксації дати (наприклад: станом на 01.05.2025 року).

3. Бажано було б надати більш детальну інформацію щодо можливостей підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до соціокультурної діяльності з урахуванням сучасних реалій освітнього середовища (дистанційна освіта, використання гаджетів, освітнього потенціалу мережі Інтернет тощо).

4. Незначні стилістичні помилки (с. 17 «по його завершенні» замінити на «після його завершення»; с. 19 «дисертаційне дослідження» замінити на «дисертаційна робота» або «дисертація»; с. 45 «процедура відбувається шляхом формування навичок особистості» замінити на «процедура відбувається завдяки формування навичок особистості» тощо.

Проте висловлені зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому та не знижують її цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.

Відзначаємо відповідність чинним вимогам публікацій дисертанта, які не тотожні за змістом. Основні положення дисертації викладено в десяти публікаціях, з яких: п'ять – одноосібні статті, опубліковані у фахових виданнях, затверджених МОН України як фахові (категорія Б) за напрямком «Освітні, педагогічні науки» та внесені до міжнародних наукометричних баз даних; п'ять – тези у матеріалах науково-практичних конференцій.

На основі аналізу змісту публікацій Я. Долгих можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації.

Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам, побудова логічна. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Дотримано принципи академічної доброчесності. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Детальне вивчення дисертації дозволяє дійти висновку, що основні положення та результати дослідження належно обґрунтовані, є достовірними, мають наукову новизну і практичну значущість, апробовані та впровадженні в практику роботи закладів вищої освіти. Дисертаційна робота Долгіх Ярослава Вікторовича «Підготовка майбутнього фахівця музичного мистецтва до соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки» є самостійним, завершеним дослідженням, виконаним на актуальну тему. Відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, які внесені згідно з постановами КМУ №656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р.), інших нормативних актів МОН України, а її автор, Долгіх Ярослав Вікторович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент –

доцент кафедри інструментального виконавства

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини,

кандидат педагогічних наук, доцент

Анатолій КОВАЛЕНКО

Підпис офіційного опонента засвідчую:

т.в.о. ректора Уманського державного

педагогічного університету імені Павла Тичини,

доктор педагогічних наук, професор

Андрій ГЕДЗИК